

Н. І. СКЛЯРУК

Харківська національна академія міського господарства

Дослідження проблем соціально-економічного розвитку малих міст є важливим для збалансованого розвитку окремих регіонів та в цілому України, оскільки саме в цих містах реалізуються потреби населення. У системі адміністративно-територіального устрою значна частина малих міст – це міста обласного значення та адміністративні центри районів. Вони відіграють важливу роль у розвитку продуктивних сил. Розвиток таких міст має на меті забезпечення показників якості життя населення на рівні, не нижчому за середні по Україні. Нажаль, сучасний стан малих міст супроводжується нагромадженням низки економічних, соціальних, екологічних та інших проблем.

Серед основних економічних проблем розвитку малих міст визначимо:

- низьку інвестиційну привабливість міст та інноваційну активність місто утворюючих підприємств;
- вузьку спеціалізацію підприємств і недостатню завантаженість їх потужностей, слабку конкурентоспроможність продукції, що випускається;
- технологічну відсталість, значний фізичний і моральний знос основних виробничих фондів містоутворюючих підприємств;
- низький рівень підприємницької активності населення та неефективну спеціалізацію малого підприємництва;
- уповільнені перетворення в аграрному секторі економіки, що призводять до руйнування сировинної бази переробних підприємств значної частини малих міст;
- низький рівень доходів бюджетів малих міст.

Серед гострих соціальних проблем розвитку малих міст виділимо наступні:

- низький рівень розвитку міської інфраструктури, сфери соціальних послуг, зокрема, у сферах медицини, освіти, культури;
- криза комунальної інфраструктури, значна зношеність житлового фонду, мереж тепло-, енерго-, водо- постачання, водовідведення;
- незадовільний благоустрій міст, невирішеність питань щодо збирання та знешкодження твердих побутових відходів,
- незадовільний стан дорожнього господарства, недостатній розвиток транспортних зв'язків у зоні впливу малого міста;
- низькі темпи будівництва житла, об'єктів соціальної інфраструктури;
- несприятлива демографічна ситуація та низька якість трудових ресурсів малих міст;
- зростання безробіття, низький рівень доходів населення та високий рівень бідності населення;
- загострення криміногенної ситуації.

Отже, переважна більшість малих міст, не мають достатньої матеріальної та фінансової бази, а органи місцевого самоврядування економічно неспроможні здійснювати власні і делеговані повноваження, що зумовлює низький рівень надання відповідних соціальних та адміністративних послуг населенню таких міст.

Розв'язання завдань стабілізації і розвитку малих міст залежить, насамперед, від сформованого організаційного, нормативно-правового та економічного механізму, адекватного сучасним умовам господарювання. Такий механізм має бути спрямований на забезпечення соціально-економічного розвитку малих міст, екологічної безпеки території, підвищення життєвого рівня населення, поліпшення якості суспільних послуг, на основі ефективного використання наявного потенціалу, а також правового забезпечення та державного стимулювання цих процесів.